

TÖBB MINT HATSZÁZ DIÁK ÉS EGYETEMI HALLGATÓ TALÁLKOZHATOTT NOBEL-DÍJAS KUTATÓVAL SZEGEDEN

Április közepén tartották a Nobel-díjasok és tehetséges diákok XXII. találkozóját, amin 62 középiskola 450 diákja, valamint 180 élettudományi képzésre járó egyetemi hallgató vehetett részt. Az eseményre Brian Kobilka kémiai Nobel-díjas kutató mellett több neves tudós is ellátogatott. A Nemzeti Tudósképző Akadémia (NTA) diákjai nem csak konferencián találkozhattak a szaktekintélyekkel, hanem beszélgethettek velük iskolai laborjaikban is.

Négy neves díszvendég vett részt a Nobel-díjasok és tehetséges diákok szegedi találkozásán, a Nobel-díjas Kobilka mellett ellátogatott rá David Alfred Eisner, Martin Morad és John Eu-Li Wong is. **Brian Kent Kobilka** a Stanford Egyetem molekuláris és sejtfiziológiai tanszékének professzora, aki 2012-ben Robert J. Lefkowitz-cal megosztva vehette át a kémiai Nobel-díjat a G-fehérje-kapcsolt receptorok vizsgálatáért. A két kutató a '80-as években azonosította azt a gént, ami az adrenalin receptorának kialakulását szabályozza, majd ezt követően fedezték fel azt, hogy a receptor hasonlít a szemben található, a fényt befogadó receptorokhoz. Később rájöttek arra, hogy a receptoroknak egy egész családja van, amelyek hasonlóan néznek ki és hasonlóan viselkednek. Ezek a G-fehérje-kapcsolt receptorok, amelyek fontos gyógyszerterápiás célpontok. Felfedezésük hatalmas mérföldkő volt az orvoslásban, a ma alkalmazott gyógyszerek fele ezen az elven hat. Kobilka a konferencia plenáris ülésén tartotta előadását, amiben beszélt tudományos eredményeiről, de a fő hangsúly az élettörténetén volt, kezdve a gyerekkori kalandokkal. A Nobel-díjas tudós a minnesotai Little Fallsban nőtt fel, ahol már 13 éves korától a családi pékségben dolgozott. Az orvoslás irányába legjobb barátjának édesapja terelte, aki gyerekorvosként dolgozott. A tudós tanulmányait a minnesotai egyetemen kezdte meg, ott ismerte meg a feleségét is. Eredetileg kardiológusnak készült, de a szakorvosi képzést végül nem fejezte be. A Stanford Egyetemen 1990-ben kezdett el kutatni, ideje kisebb részében pedig orvosi feladatokat is vállalt. Felesége, Tong Sun Kobilka szintén a Stanford professzora, aki férjét elkísérte a szegedi konferenciára is.

Brian Kobilka a Kecskeméti Református Gimnázium laboratóriumában.

Brian Kobilka, Nobel-díjas fiziológus az Akadémia vezetőivel.

Brian Kobilka mellett nemzetközileg elismert kutatóként volt jelen az eseményen **David Alfred Eisner** is, aki a Manchesteri Egyetem és a Brit Szívalapítvány szívélettan professzora, a Nemzetközi Szívkutatási Társaság alapító tagja. A professzor egyebek mellett a sejten belüli kalciumszint-szabályozást kutatta, illetve annak szerepét a szívritmuszavarok megjelenésében, prezentációja is ehhez a témához kapcsolódott. Tartott előadást a konferencián **Martin Morad** is, aki a regeneratív medicina és a sejtbiológia professzoraként jelen van a Dél-karolinai Orvosi Egyetemen (MUSC), a Dél-karolinai Egyetemen (USC) és a Clemson Egyetemen is. A Nobel-díjas találkozó résztvevői meghallgathatták **John Eu-Li Wong** professzor előadását is. A kutató a Szingapúri Nemzeti Egyetem (NUS) hematológia és onkológia tanszéknek és az egyetem egészségügyi hálózatának a főtanácsadója, mellette a NUS orvostudományi innovációért és transzlációs medicináért felelős alelnöke. A tudós nem egyedül érkezett a Nobel-díjasok és tehetséges diákok találkozására, hanem egy professzorokból álló delegációval. Az ázsiai ország neves egyetemének kutatói a konferencia idején nyerhettek betekintést a Nemzeti Tudósképző Akadémia képzési rendszerébe, annak szakmai- és infrastrukturális hátterébe. Megbeszéléseket folytathattak a szorosabb együttműködésről a Semmelweis Egyetem, a Szegedi Tudományegyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a Debreceni Egyetem és a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat vezetőivel is. A konferencián a diákok is láthatták a hazai egyetemek képviselőit, akik rövid előadást tartottak a plenáris ülés előtt. Ezen alkalmából **Szell Márta**, a Szegedi Tudományegyetem rektorhelyettese, **Merkeley Béla**, a Semmelweis Egyetem rektora, **Nyitrai Miklós**, a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar dékánja, valamint **Mátyus László**, a Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar dékánja szólalt fel. Mondott köszöntőt **Gulyás Balázs** a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat elnöke is. A plenáris ülésen tartott beszédet Hegyi Péter is, aki az NTA programigazgatójaként külön is bemutatta a Tudósképző Akadémia képzési programját.

David Eisner (jobbról) a Szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium laborgyakorlatán.

Martin Morad a Szent-Györgyi Hallgatók és Diákok kerekasztal beszélgetésén.

John Eu-Li Wong a Szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium laborgyakorlatán.

LÁTOGATÁS A LABORBAN

A Nobel-díjas találkozó külföldi díszvendégeivel nem csak a konferencia egyetemi helyszínein találkozhattak a tanulók, hanem iskolai laboratóriumokban is. Brian Kobilka és Martin Morad Szegedre tartva már a Kecskeméti Református Gimnázium laborjában is meglátogatta a tudósképzős diákokat, majd ezt követően a díszteremben tartott beszélgetésen is kérdezhettek tőlük a tanulók. A vendégeket

az iskolai látogatás után Kecskemét polgármestere és oktatási ügyekért felelős alpolgármestere is fogadta a városházán. A városvezető ott jelentette be, hogy az NTA programját nem csak támogatja, hanem egy ösztöndíjprogramot is szeretne kiírni a közeljövőben orvostanhallgatóknak. A díszvendégek a kecskeméti látogatás után mentek tovább Szegedre, hogy ott másnap reggel – még a plenáris ülés előtt – ellátogathassanak a Szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium Termosz laborjába, valamint a SZTE Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola SzeReTeD laboratóriumába. A diákok mindkét helyszínen beszélgethettek a kutatókkal.

A diákok és a hallgatók hétfőn is kérdezhették a konferencia díszvendégeit, akkor kerekasztal-beszélgetések alkalmából. Aznap az NTA Talentum-díjas kutatói – Acsády László, Matta Csaba, Kintses Bálint és Garami András – is tartottak előadást a konferencia résztvevőinek. A kutatók a Tudósképző Akadémia elismerését az előző napi, Szegedi Nemzeti Színházban tartott gálaműsoron vehették át. **Acsády László** a HUN-REN Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet professzora, aki az agykérgi kommunikáció alapvető régióspecifikus tulajdonságának felismeréséért kapta az elismerést. Kutatásai a normális és kóros agyi működésben jelentkező regionális különbségek megértését segíthetik. **Matta Csaba** a Debreceni Egyetem Anatómiai, Szövet és Fejlődéstani Intézetének egyetemi adjunktusa, aki a porcképződés génexpressziós mintázatának feltárásában, és a porcregenerációs eljárások kutatásában ért el kiemelkedő eredményeket. **Kintses Bálint** a HUN-REN Szegedi Biológiai Kutatóközpont Biokémiai Intézetének tudományos főmunkatársa, aki a díjat az újraprogramozott bakteriofágokkal végzett, antibiotikum-rezisztenciát előrejelző kutatásaival érdemelte ki. **Garami András** a Pécsi Tudományegyetem Transzlációs Medicina Intézetének egyetemi docense, aki a rendszeres csípőspaprika-fogyasztás és a vér koleszterinszintjének összefüggését vizsgáló kutatásaiért vehette át az elismerést. A Talentum-díjas kutatók mellett hétfőn tartott előadást a „2024-es év kiváló diákja” címet kiérdemlő **Dinnyés Olivér** is, aki idén érettségizik a szombathelyi ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnáziumban. A diák a retinális gliasejtekben bekövetkező, öregedéssel járó változásokról beszélt a hallgatóságának. Mivel sikereihez tanára, **Baranyai József** is hozzájárult, az NTA neki is elismerő oklevelet adott át.

Az év diákja Dinnyés Olivér és tanára Baranyai József.

Brian Kobilka, Nobel-díjas fiziológus, Varró András a kuratórium elnöke és a 2024-es év Talentum-díjasai: Garami András, Kintses Bálint, Matta Csaba és Acsády László.